»blijke, op welke punten twijfel aangaande de »richting van zijn onderwijs is ontstaan, en wat »de ondergeteekende op de tegen hem in te »brengen bezwaren heeft te antwoorden."

Ook na die verklaring is er niet de minste aanmerking door Curatoren op mijn onderwijs gemaakt; het College heeft het zelfs niet noodig geacht eenig onderzoek in te stellen en gebruik te maken van de door mij aangeboden faciliteiten. Is dit niet, of nog niet geschied, omdat men het nog niet eens is over de eigenlijke beteekenis van Art. 2 der Statuten, of omdat men de toepassing daarvan voor elk vak van wetenschap nog niet doorziet, dan kan men er een enkelen hoogleeraar ook geen grief van maken, zoo hij met zijn collega's in gevoelen verschilt of schijnt te verschillen.

Indien thans buiten de Curatoren om een onderzoek door de Vergadering verlangd wo dt, dan kan m. i. daarin in de eerste plaats niets anders worden gezien dan een votum van wantrouwen tegen de Curatoren.

Nu echter een hoop beschuldigingen mij openlijk naar het hoofd zijn geslingerd, kan ik niet anders verlangen dan dat het verlangde onderzoek worde toegestaan.

Meer heb ik niet te zeggen."

Op deze woorden leveren we geen repliek. Als men onze *intentie* gaat beoordeelen, en zelfs onze beste bedoelingen op stuitende wijze miskent, en dat alles zonder zweem zelfs van bewijs, is *zwijgen* de waardigste houding, gelijk Dr. Kuyper op *Scinpost* dit alles zich dan ook heeft laten zeggen, *zonder er een woord op te antwoorden.*

Maar ook deze woorden zouden allicht voorkomen, of anders gesproken zijn, indien, naar heeren Directeuren nu willen, de zaak niet zoo onverhoeds in de vergadering ware gekomen.

Dit prikkelt altoos. En wie in geprikkelden toestand onvoorbereid spreekt, zegt in den regel meer dan hij verantwoorden kan.

Daarom zou het o. i. uitstekend zijn, indien de voorgestelde wijziging *kon* doorgaan.

Slechts rijst de vraag, of de Statuten het veroorlooven; en dit mag betwijfeld.

Art. 5 toch bepaalt, dat het tot het recht der vergadering behoort om kennis te nemen van het Verslag en dit te behandelen.

Dit is volgens de Statuten het eenige punt, waarbij leden der Vereeniging een verzoek om Enquête kunnen aansluiten.

De zes andere punten, die in Art. 5 genoemd worden, geven daartoe geen recht.

Want ook aan punt 7 kan men het recht tot Enquête *niet* ontleenen, daar punt 7 alleen handelt over »andere zaken die door het bestuur of met zijn goedvinden ter tafel komen."

Sloot men nu hieraan de Enquête aan, zoo zou, wat ongerijmd ware, de Enquête altoos door het Bestuur kunnen verhinderd worden. Iets wat heeren Directeuren, blijkens hun voorstel, ook volstrekt niet beoogen.

Daar nu de bepalingen van het Huishoudelijk reglement natuurlijk alle recht van bestaan missen, zoo ze niet steunen op de Statuten, ontstaat de dubbele vraag:

1°. Moet niet de Enquête-zaak rusten op Art. 5 punt 3? En 2°: Indien ze hier op moet rusten, is ze dan denkbaar en mogelijk zoolang het Verslag er niet is, en dat wel op de Jaarvergadering?

Deze bedenkingen brengen we nu reeds ter sprake, opdat men op de Jaarvergadering niet in verlegenheid zitte, en we zullen aan heeren Directeuren een exemplaar van dit nummer ter kennisneming toezenden.

Wat heeren Directeuren beoogen komt ook ons in hooge mate gewenscht voor, maar we achten, dat de regeling anders zal moeten zijn, dan zij die voorstelden, om niet in conflict te komen met de Statuten.

Onzerzijds stellen we hier geen voorstel tegenover.

Het is dunkt ons beter, dat de leiding ten deze van heeren Directeuren zelven uitgaan.

Resumtie.

Het slot van het Rapport der *Commissie van enquête* geeft in resumtie het oordeel, waartoe deze Commissie bij haar onderzoek gekomen is.

Overmits deze resumtie aan onze lezers belangstelling zal inboezemen, meenen we hun een dienst te doen, met deze resumtie hier over te drukken.

Ze luidt als volgt:

Resumeerende, is de Commissie van oordeel, dat eene vaste en zekere conclusie ten aanzien van het onderwijs van Prof. Lohman alleen te trekken is uit de twee laatste punten n.l. zijne uitlegging van art. 2 der Statuten en zijne opvatting van de rechtswetenschap. Uit het onderzoek is het toch der Commissie gebleken, dat Prof. Lohman onder de Gereformeerde beginselen in art. 2 niets anders verstaat dan Gods Woord of hoogstens Gods Woord naar de opvatting van de kerkelijke Belijdenisschriften, maar aan het Calvinisme wel eenige geschiedkundige maar geen dogmatische beteekenis toekent, en het daarom als *grondslag* van het onderwijs verwerpt. Voorts is zijne opvatting van de rechtswetenschap deze, dat de jurist eerst positief en op dezelfde manier als de ongeloovigen het bestaande menschelijke recht als een zeer omvangrijk en gecompliceerd samenstel van verschijnselen heeft te bestudeeren, om het eerst daarna te toetsen aan de ordinantien Gods, die gekend worden uit de natuur der dingen en uit de Schrifttuur, die zeer algemeen zijn van aard en liefst niet moeten worden gesystematiseerd.

Alle andere bezwaren, die door de voorstellers der enquête tegen Prof. Lohman zijn ingebracht en boven besproken zijn, kunnen tot dit door Prof. Lohman ingenomen standpunt worden herleid. Zijne verdediging van het collegebezoek aan de ongeloovige universiteiten; zijn oordeel over het onschadelijk en neutraal karakter van het onderwijs in de examenvakken aan die universiteiten: zijne erkenning van de positieve methode, welke in deze wetenschappen moet toegepast worden; zijne afkeuring van den Calvinistischen naam in de wetenschap en de politiek; zijn voorkeur voor den naam Gereformeerd op kerkelijk, voor dien van anti-revolutionair op politiek terrein; zijne critiek over Calvijn en het Calvinistische volk; zijne onbeslistheid in zake het beginsel der doodstraf hangen min of meer met zijne opvatting van de Gereformeerde beginselen en van de rechtswetenschap saam en krijgen daardoor beteekenis.

Daarom kan het ook de bedoeling van de voorstellers der enquête niet zijn, en evenmin de taak der Commissie, om op ieder der genoemde punten eene bijzondere conclusie te nemen ten aanzien van het onderwijs van Prof. Lohman. Zelfs is verschil mogelijk, of elk van deze punten op zich zelf tot zoodanige conclusie recht geven zou. Veeleer is er alleen eene beslissing noodig te dezen opzichte of het onderwijs van Prof. Lohman *principieel* aan den eisch van art. 2 voldoet.

En dan verdient het de aandacht, dat niet de voorstellers der enquête noch ook de Commissie in de eerste plaats, maar Prof. Lohman zelf het uitspreekt, dat hij in zijne uitlegging van art. 2 en in zijne opvatting van de rechtswetenschap niet aan den eisch van art. 2 voldoet noch voldoen kan, indien n.l. de boven gegeven uitlegging van de Gereformeerde beginselen de juiste is. Immers Prof. Lohman zegt: »Intus»schen acht ik het voor de toekomst zelve van »onze Hoogeschool zeer wenschelijk, dat duide»lijk en onomwonden worde uitgesproken, of »het door mij verdedigd standpunt ten aanzien »van de beteekenis van art. 2 al dan niet wordt »aanvaard als het juiste. Indien de vereeniging »dat niet het juiste oordeelt, dan behoort de »vergadering reeds deswegens alleen een afkeu»rend oordeel over mij uit te »spreken; al oor»deelde zij overigens alle ingebrachte grieven »ongegrond" (bl. 70, 71).

Hij verklaart: »Voor mij als jurist staat vast »dat men langs dezen weg" (n.l. dien welke in de publicatie van den Senaat wordt aangegeven) »niet een voor juristen en staatslieden bruikbaar »gebouw zal optrekken, maar dat langs dezen »weg veeleer het pad der wetenschap, althans »voor den jurist, moeilijk en onbegaanbaar zal »blijken," bl. 59 van de brochure. Verg. boven bl. 34.

Hij oordeelt, dat de historische, technische opvatting van de Gereformeerde beginselen, gelijk die ontwikkeld wordt in de stellingen van den Senaat en ook in bovenstaand rapport wordt voorgestaan, getuigt van wantrouwen in de Schrift, de vrijheid van onderwijs en wetenschap vernietigt, de wetenschap onmogelijk maakt, aan Calvijn en het Calvinistische volk een onbehoorlijk gezag toekent, tot volksvergoding en volkssouvereiniteit leidt, het volk maakt tot keurmeester van het onderwijs, en de orde omkeert welke God heeft gesteld (bl. 50—61 der brochure).

Indien nu art. 2 naar de overtuiging der Commissie geen andere interpretatie dan de in het Rapport aangenomen toelaat, zijn het noch de voorstellers der enquête noch de Commissie, maar is het Prof. Lohman zelf, die zijnerzijds een principieel verschil tusschen art. 2 naar deze uitlegging en zijn onderwijs constateert. Hoe gaarne de Commissie nu een andere conclusie had willen trekken, zij is door haar onderzoek tot geene andere conclusie kunnen komen dan die, welke door Prof. Lohman zelf van te voren reeds aangewezen was. Want wel zijn de beschuldigingen ernstig, die door Prof. Lohman tegen de bedoelde uitlegging van de Gereformeerde beginselen in art. 2 worden ingebracht, maar zoolang art. 2 luidt gelijk het luidt, is er, naar het oordeel der Commissie, geen andere interpretatie mogelijk. Zelfs al waren de beschuldigingen juist (des neen), dan zou toch ter wille der bezwaren aan den tekst en aan de exegese van art. 2 geen geweld mogen worden aangedaan. De commissie heeft niet met het jus constituendum [1]) maar met het jus constitutum [2]) te doen. En art. 2 laat geen andere verklaring toe dan dat onder de Gereformeerde beginselen die uitgangspunten van ons wetenschappelijk denken worden verstaan, welke in de Calvinistische reformatie uit Gods Woord afgeleid en met meer of minder heldere bewustheid op alle terrein van het leven toegepast zijn. Gelijk art. 2 de theologie bindt aan Gods Woord naar de opvatting der Gereformeerde belijdenisschriften, zoo legt het den grondslag voor alle onderwijs in datzelfde Woord Gods, zooals het zijne interpretatie vond in het historisch leven der Gereformeerde Christenheid. Daarom is er in dat art. niet van Gods Woord, maar van de Gereformeerde beginselen sprake. Daarom hebben velen zich teruggetrokken, die eerst mede ijverden voor de stichting eener Christelijke universiteit. Daarom is de Vrije Universiteit geene algemeen Christelijke, maar eene Gereformeerde school.

Dankbaar erkent de Commissie, dat Prof. Lohman sedert zijne benoeming tot Hoogleeraar kerkelijk en confessioneel naderbij is gekomen. Maar de verwachting, dat hij ook op het gebied van de wetenschap en het onderwijs hoe langer hoe meer inleven zou in de Gereformeerde beginselen, heeft zich niet bevestigd. Wel gaf de verklaring van 22 Maart 1895 daar goede hope op. En nog zou de Commissie niets liever zien dan dat Prof. Lohman tot het standpunt, in die verklaring ingenomen, terugkeerde en op den daar ingeslagen weg wilde voortgaan. Het ware der Commissie aangenaam geweest, wanneer het haar had kunnen gelukken, om gelijk art. 11 van het Huishoudelijk Reglement, zoo het bereikbaar is, wil, aan de voorstellers der enquête door minnelijke schikking voldoening te geven.

De uitkomsten van haar onderzoek leverden echter tot haar leedwezen geen gegevens daarvoor op. Wegens de mogelijkheid van misverstand heeft zij door haar schrijven van 13 Januari 1896 aan Prof. Lohman nog eene poging gedaan om zoodanige gegevens te verkrijgen. Echter te vergeefs. Het antwoord van 4 Februari 1896 heeft, gelijk boven is uiteengezet, integendeel de principieele tegenstelling nog verscherpt.

De Commissie kan daarom op dit oogenblik niets anders dan uitspreken, dat Prof. Lohman zijn standpunt, dat hij ten opzichte van art. 2 in zijn onderwijs inneemt, veeleer in antithetischen zin heeft uitgewerkt en gehandhaafd. Hoe smartelijk het zij, dit te constateeren, het kan toch uitgesproken worden zonder boozen harstocht. Het is een principieel, geen persoonlijk verschil; een verschil in de uitlegging en toepassing van art. 2 der Statuten, dat de volle waardeering van Prof. Lohmans persoon en arbeid geheel onaangetast laat.

Maar daarom blijft het toch een verschil, dat art. 2 der Statuten en daarmede den grondslag der Vrije Universiteit betreft. En voor de ongeschonden handhaving van de beginselen waarop de Stichting rust, hebben alle leden der Vereeniging te waken. Alle persoonlijke consideratie moet ten slotte wijken voor het belang der Universiteit, voor het Gereformeerd karakter der School, voor de waarheid, welker handhaving in deze stichting aan de Gereformeerden in den lande toebetrouwd is.

Dit alles overwegende ziet de Commissie zich genoodzaakt, om als slotsom van haar onderzoek aan de Algemeene Vergadering de volgende motie voor te stellen:

De Algemeene Vergadering, gehoord het Rapport der Commissie, spreekt uit, dat op het standpunt van Prof. Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman de Gereformeerde beginselen naar den eisch van art. 2 der Statuten als grondslag van zijn onderwijs niet tot hun recht komen, verklaart, dat de ingevolge besluit der Jaarvergadering van 27 Juni 1895 benoemde Commissie hare taak heeft ten einde gebracht en besluit afschrift dezer motie te doen toekomen aan de Colleges van Directeuren en Curatoren.

[1]) Het recht zooals het moest zijn.
[2]) Het recht zooals het is.

Van verschil van meening in den boezem der Commissie blijkt uit het Rapport *niet*.

En overmits, in zoo gewichtige zaak, bijaldien er een minderheid ware geweest, deze ongetwijfeld van haar gevoelen zou hebben doen blijken, zoo mag hieruit afgeleid, dat de Commissie in haar oordeel, details nu daargelaten, ten slotte *eenparig* was.

Oordeel van Ds. Sikkel.

Na het oordeel van Ds. Littooy over Bedums Bezwaarschrift, deelen we thans ook het oordeel van Ds. Sikkel hierover mede.

Het luidt aldus:

De kerkeraad van Bedum in de provincie Groningen heeft aan deputaten voor het verband der Geref. kerken met de Vrije Universiteit een bezwaarschrift ingediend naar aanleiding van hetgeen prof. Kuyper door de drukpers ons volk leert.

Niemand zal aan een kerkeraad of zelfs aan een enkel gelooving het recht betwisten, om tegen een leeraar, wat diens leer aangaat, bezwaren in te brengen. En wij betwisten dat recht ook aan Bedums kerkeraad in geen enkel opzicht. Integendeel. Indien een kerkeraad meent, dat de waarheid Gods schade zou lijden, zoo is hij *verplicht* te spreken.

Nu kan men wel, zooals ook bij de geschiedenis der enquête in zake het onderwijs van prof. Lohman geschiedde, en zooals ook thans weer herhaald wordt, heel wijs oordeelen, dat het niet de *tijd* is; dat het op andere *wijze* moest; dat het door andere *personen* moest; dat het langs een anderen *weg* moest; dat het in een anderen *vorm* moest; dat het met andere *woorden* moest; dat het te lang of te breed, te dun of te dik gedaan is. Op ons maken zulke opmerkingen een armelijken indruk; ze doen ons denken aan de stuurlui die steeds *aan den wal* blijven, en daar wachten tot een ander vaart, om dan aan de omstanders te verhalen, dat *zij* het heel anders zouden gedaan hebben, als zij eens scheep gingen; — of aan andere lieden, die u de kastanjes uit het vuur laten halen, en dan hun verontwaardiging te kennen geven, dat gij asch aan uw vingers hebt; — de bekende grievende pedanterie der eigenwijzen, die de kat altoos uit den boom kijken, maar de handen in den zak houden.

Niet dat wij critiek, ook door de drukpers, op het optreden van Bedums kerkeraad zouden willen veroordeelen. Het is genoegzaam bekend, dat wij zulke critiek meer bevorderen dan tegengaan, er aan meedoen, en voor haar behandeling ook zelven volstrekt niet kleinzeerig zijn. Maar de betweterij, die u altoos in den steek laat om *formeele* overwegingen, en zich zoo uit het gedrang houdt, waar het heilige belangen geldt, kunnen wij niet uitstaan. We gevoelen daar een zonde in van zwakheid in trouw, in karakter, in moed, in liefde voor hen, die zich wagen en toewijden aan wat hun conscientie, hun roeping voor God, hun trouw aan hooger eere dan de hunne eischen. Als er gesproken *moet* worden in zaken, waarin dit spreken een offer eischt, dan geven wij eere aan wie spreekt, en achten hen te goed, om met dooddoeners en zevenklappers het volk, wier heilige belangen in het geding zijn, van hen te verwijderen.

Niet dus omdat de zaak niet op andere wijze zou kunnen opgezet zijn, maar om zijn daad, die naar wij gelooven na ernstig beraad en onder den drang der conscientie bij het licht, dat hij had, door den Bedumschen kerkeraad verricht is, eeren wij de fermiteit van genoemden kerkeraad.

Ook om hen, wien het ingebrachte bezwaar geldt en bovenal om de waarheid Gods kunnen wij ons over die daad niet bedroeven.

Het geldt hier toch zeer gewichtige stukken der waarheid, die het beginsel onzer Gereformeerde belijdenis raken, en waarover onze Gereformeerde kerken tot bewustzijn, en indien noodig, ook tot een oordeel moeten komen. Het geldt de leer der rechtvaardigmaking, der wedergeboorte en der roeping in verband met de bediening des Woords en der sacramenten en van heel de practijk van ons kerkelijk leven; het geldt de leer aangaande de kerk en de zuivere positie der geïnstitueerde kerk tegenover de andere levensterreinen, bepaaldelijk ook tegenover de wetenschap en de scholen. Het geldt het terrein der beginselen. Gelijk we de houding der fractie- Van Lingen, die allen principieelen strijd ontweek als willekeurig en onverantwoordelijk laken en beschuldigen, zoo komt ons daarentegen een optreden met eerlijk beschreven bezwaren allezins gepast voor, ja door de waarheid en den dienst van God geëischt.

Het bezwaar van Bedum treft toch niet alleen prof. Kuyper, maar evenzeer de hoogleeraren te Amsterdam en te Kampen, die zijn overtuiging deelen en daarbij de dienaren des Woords in onze Gereformeerde kerken, die in hun dienst van de beginselen, welke Bedum onaannemelijk acht, uitgaan, ja daarin het wezen zelf der zuivere waarheid, den wortel der Gereformeerde belijdenis begrepen achten. Zouden de genoemde hoogleeraren en leeraren de kerken en de waarheid Gods afschuiven van het fundament dat onze God gelegd heeft, zoo is het noodig, dat zij van het pad, dat zij bewandelen, teruggeroepen worden, of daarop worden weerstaan. En anders is het roeping, hunne eere te handhaven tegen wie hen van onzuivere leer lieschuldigt of verdenkt.

Toch behoeven wij bij den opzet van dit bezwaar nog niet aanstonds te denken aan een verplichte keuze tusschen Bedum en zoovele andere kerken en leeraars. Nadere uiteenzetting van de gevoelens betreffende de besproken stukken kan tot meerder licht en hartelijke overeenstemming leiden en zoo aan onze Gereformeerden ten goede komen. Een strijd van leer en tegenleer, van stelling en tegenstelling, mag nog allerminst geconstateerd worden. Bedums geschrift toont duidelijk voor hen, die der zake kundig zijn, dat er *misverstand* bestaat op belangrijke punten; dat *uitdrukkingen* aan welke allerminst het gewicht der zaak hangt, meer dan de zaak zelve waarom het ons allen gaat, als bezwarend worden aangezien; dat *practische* overwegingen sterker drang uitoefenen dan een onbevangen beoordeeling in zake de belijdenis der waarheid gedoogt; dat allerminst een uitgewerkte antithese de broederen scheidt.

Ware de practische vraag over de opleiding van de baan, ten genoegen ook van Bedums kerk, zoodat die kerk de zuiverheid dier oplossing op den toetssteen der Gereformeerde beginselen erkende, en gerust was in de conscientie voor God, er zou van zijn bezwaarschrift ongetwijfeld heel wat wegsmelten als sneeuw voor de zon.

Dit feit is niet te miskennen, waar tegen de hoogleeraren te Kampen die hun instemming met prof. Kuyper op betwiste punten onbewimpeld uitspraken, geen actie door Bedum ingesteld werd, maar prof. Kuyper door dezen kerkeraad tot mikpunt voor zijn klacht wordt genomen, en het stuk wordt ingediend niet bij den kerkeraad van Amsterdam, maar bij de deputaten voor het verband der kerken met de Vrije Universiteit.

Het slot, dat een zijweg inslaat, laten we weg; maar met het bovenstaande stemmen we geheel in.

Behandeling van soortgelijke aangelegenheden hoort in een kerk die op de zuiverheid van haar belijdenis prijs stelt, thuis.

Zelfs mag men zeggen, dat de vooruitgang in de kennisse der waarheid bijna altoos te danken was aan dergelijke duidelijke openbaarmaking en tegenstelling van strijdige inzichten.

KUYPER.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Door J. C. van Biemen te Leiden, van J. W. B. ƒ 1.50; van G. Albers te Krimpen a/d. Lek ƒ 1; van L. de Vries te Groningen, voor Kootwijk gecollecteerd, kerk B. ƒ 3.

Uit de Pers.

Onder de Modernen wordt thans naar aanleiding van het voorval te Stolwijk en Stiens gestreden over de vraag, hoe men den Doop zal bedienen.

Ds. Chavannes te Leiden e. a. willen doopen naar eigen goedvinden. De redactie van de *Hervorming* daarentegen wenscht zich te houden aan de oude formule, niet om die formule, maar om een beslissing op dit punt te voorkomen.

Ds. Chavannes schreef aan de *Hervorming* dit:

Amice redacteur!

Gij hebt aan het stuk van Prof. Oort over het gebruik der traditioneele doopsformule iets toegevoegd, waartegen ik zulke bezwaren heb, dat ik u verlof moet vragen ze aan uw lezers bekend te maken.

Ik laat rusten in mijn papiermand, want ik heb ze terneergeschreven, maar ik merkte dat het te lang voor dit blad werd — de redenen waarom mijn geweten mij verbiedt de formule te gebruiken. Ik en velen met mij kunnen het eenvoudig niet doen, en ik heb dit feit, voor zoover mij aangaat, tot de kennis van den heer Hoevers gebracht, met verlof, om van de mededeeling gebruik te maken.

Welnu, volgens u zouden zij, die in dit geval verkeeren niet moeten doopen, want de doop zonder de formule zou geen doop zijn. Met andere woorden, zouden zij hun ambt moeten neurleggen, want weigeren te doopen mag geen predikant anders dan in bijzondere gevallen en om redenen die met een goed- of afkeuring van den doop op zich zelf niets te maken hebben.

Hiertoe ben ik echter volstrekt niet bereid. Gedurende vele jaren ben ik bij deze plechtigheid voorgegaan (voorgegaan, want ik laat de gemeente handelend optreden, doordat ik zeg: »Wij doopen u") met een rein geweten, want ik ben uitsluitend te rade gegaan met de eischen der stichting; ik heb getracht wezenheid en leven te gieten, in wat maar al te vaak een ledige vorm was geworden, en vele getuigenissen hebben mij bewezen dat mijn poging niet mislukt was. Ik heb, met opzet, geen sacrament toegediend; sacramenten zijn fetischismen en protestantsche voorgangers mogen niet priestertje spelen. In de plaats van een sacrament heb ik getracht eene plechtigheid te stellen, waarin woorden en zinnebeeld zich vereenigen om den ouders en der gemeente waarvan zij lid zijn hun heilige plichten op het hart te drukken.

Het is, zegt men, geen doop. Wat, geen doop! Het is *mijn* doop, en den doop van hen die daarin stichting vinden. Waarom zou ik, onder de vele doopen die er zijn, niet den mijnen hebben, die even goed is als eenig anderen en veel beter dan een sacramenteele doop? Waarom zou het betere geen recht van bestaan hebben naast het slechtere? Welke doop is dan de ware? Zeker *niet* die met de formule, want zij is niet de oorspronkelijke voor zoover als wij weten; immers, men heeft hoogstwaarschijnlijk eerst gedoopt met een beroep op den naam van God, eer men den Zoon en den Heiligen Geest er bij haalde.

Welke doop is de ware? Zeker niet de kinderdoop, al gebruikt men de formule; want juist hier is het gebruik der formule een schroomlijk misbruik. In Matth. 28:19 wordt geen kinderdoop bedoeld; er wordt bedoeld, dat zij door den doop in de gemeente worden opgenomen die, krachtens hun bekeering, voortaan met haar den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest zullen aanroepen. Dit is onmogelijk van toepassing op kleine kinderen.

Geen doop is de oorspronkelijke; geen doop is in dien zin de ware! Maar wat is dit ook voor een catholiek begrip: *de ware doop!* Ik vraag niet maar den waren doop, een ander. Ik vraag maar wat er wezenlijks ligt in een traditioneele plechtigheid en breng dit aan het licht. In den loop der eeuwen heeft die plechtigheid talrijke wijzigingen ondergaan; als goed protestant help ik ze verder wijzigen in den geest van het protestantisme, en ik moet het wel vreemd vinden, dat men mij daarbij willekeurig wil binden aan eenigen vorm van vroegeren tijd.

Wie een catholicken doop verlangt moet zich niet tot mij wenden; hij vindt volop gelegenheid, om voldoening van zijne vermeende behoefte te erlangen. Ik voor mij tracht te voldoen aan wezenlijke behoeften: dit is trouw aan mijn ambt, en trouw aan mijn ambt is zeker geen reden om dit neer te leggen.

Leiden, 8 Juni 1896.

C. G. CHAVANNES.

En de redactie antwoordt er op:

Wij hebben niet geschreven dat wie in 't geval van Chavannes of Hoevers verkeeren, niet mogen doopen, of hun ambt moeten nederleggen.

Dit schreven wij: »Voor ons behoort de formule bij den doop. Wij gevoelen het als willekeur, wanneer men voortgaat den doop te bedienen en de formule laat varen en zouden, indien wij ons gebonden achtten van de formule afstand te doen, door bezwaren van denzelfden aard ons weerhouden achten den doop te bedienen."

Wij verzoeken vriendelijk er op te letten, dat wij het vraagstuk geheel en al ter beslissing lieten aan persoonlijke waardeering, en enkel onze persoonlijke opvatting gaven. En dat deden wij tegenover het beweren van Prof. Oort, dat het gebruiken der formule zou zijn een spelen met woorden en dat men er mee zou schuldig staan aan onwaarachtigheid.

Blijf waar voor uzelf, zeggen wij, en handel dienvolgens; maar beticht anderen niet van onwaar te zijn, indien zij anders meenen te moeten handelen.

Voor ons is er geen andere doop dan die een catholiek, d. i. een algemeen karakter draagt, en daarom bedienen wij ons daarbij niet van een door ons bedachte, maar van een door de traditie gegeven formule.

Wij komen tot die gedragslijn door dezelfde overwegingen, die Chavannes tot de zijne voerde: wie den doop bedient treedt handelend voor de gemeente op en doopt in haar naam.

En wij verheugen ons in de vrijgevigheid onzer kerkelijke reglementen, die toelaat dat wie geen vrede heeft met de wijze waarop hier den doop wordt bediend, hem elders kan vragen, waar hij bediend wordt op de manier die hem 't best voldoet.

Bij de doopsformule bekruipt ons niet wat naar onze schatting naar intellectualistisch purisme riekt. Wij lezen in de gewone formule geen dogma van triniteit, aan welks vorming immers de doopsformule ook historisch voorafging.

Wij hebben echter een bepaalde reden om niet verder in te gaan op de beteekenis der doopsformule zelve, en die reden ligt in den huidigen stand der quaestie. Wij erkennen het te betreuren, dat de discussie thans op dit punt wordt gericht. Immers, tegenover gevallen als thans te Stolwijk en te Stiens zich voordoen, ligt niet hier de vraag, waarop het aankomt. De vraag is: zullen Hoevers en Chavannes vrijheid hebben om te doen, wat zij doen? En van het oogenblik af dat men tracht hen dit te beletten, staan wij zonder voorbehoud aan hun zijde. Gelukte het, hun vrijheid in deze te breidelen, dan zou daarmede de formule den confessioneelen ijk ontvangen en wij tegenover haar zeer zeker onmiddellijk anders komen te staan.

Zoo wordt thans in de Ned. Hervormde Kerk met het heilig Sacrament van den Doop *gespot*.

Er is geen zachter woord voor.

En toch, ook als er zóó »gedoopt" is, moet zelfs een orthodoxe, ja een *Gereformeerde* kerkeraad, dit als *Doop* erkennen, op straffe van kerkelijke afzetting.

En nog zien onze broederen niet in, op wat doolpad ze zijn.

Zulk stuitends *verdedigen* ze nog!

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 19 Juni 1896.

Classis Middelburg van 5 Mei 1896, voortgezet 27 Mei daaraanvolgende.

Voorzitter: Ds. S. de Jager.

Wordt vooraf geconstateerd, dat de Besluiten dezer vergadering, in zake de rapporten ter Generale Synode, wel door de afgevaardigden op de Prov. Synode moeten worden medegedeeld en toegelicht, maar dat die afgevaardigden overigens in het uitbrengen van hunne stem daardoor niet zijn gebonden. Wat betreft: Het rapport in zake de Zending onder de Joden, is de Classis het met de conclusien eens, doch meent, dat daarop vooralsnog niet kan worden ingegaan, en men dus vooreerst zal moeten voortgaan met traktaatverspreiding, colportage enz. De kerken toch worden in deze dagen tot zooveel geroepen, daarbij zijn de krachten weinig, de financieele zorgen vele; eindelijk: de tijd is er nog niet, naar Gods Woord, om de Joden *massaal* te bewerken. Ten slotte is het de vraag, of er voor eene leerstoel in de Joodsche Controverse enz. wel iemand onder ons nu te vinden zou zijn.

Wat aangaat: het rapport in zake de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, vereenigt zich de Classis, behoudens eene kleine wijziging, met het voorstel in zake loamaking der kerken van Batavia en Soerabaya:

kiest zij voor de uitvoering van het Zendingswerk door deputaten en wel ten getale van tien (voor iedere Provincie één);

en adviseert zij tot oprichting der kweekschool en oprichting van een leerstoel te Kampen of te Amsterdam in Zendinggeschiedenis, kennis der Idololatrie en aanverwante vakken. Voorts zal inlichting worden gevraagd aangaande een post voor levensverzekering, voortkomende op de rekening.

In zake de kas voor Emeriti-predikanten, predikantsweduwen en- weezen, adviseert de Classis niet over te gaan tot de decentralisatie, gelijk die in het rapport van deputaten is voorgesteld en wel op gronden, ontleend aan de »Proeve eener regeling" Pag. 12—14.

En voorts deze materie aldus te regelen, dat worde uitgegaan van de roeping der plaatselijke kerk, maar het ontbrekende worde aangevuld uit de Generale Kas, die het benoodigde verkrijgt door omslag over Provincien, Classen en Kerken, welke laatste het benoodigde door collecten bijeenbrengen en het ontbrekende aanvullen uit de kerke-kas. Ook storte ieder dienstdoend predikant jaarlijks tien gulden ten behoeve der predikants-weduwen en- weezen.

Aan het rapport in zake de Opleiding geeft de Classis de prioriteit van behandeling, omdat het voortvloeit uit een rechtstreeksch mandaat der Generale Synode en veel meer omvat dan de conceptregeling van curatoren.

Bij punt *b.* van de opdracht aan deputaten: »noodige voorziening in behoeften en wijziging van bestaande regelingen der Theol. School" wordt ook de Concept-regeling voornoemd behandeld.

a. Met enkele wijzigingen neemt de Classis het door deputaten voorgestelde over. Wat de examinatie aangaat, ‚voegt' zij zich bij de nota Franssen-Fernhout.

De Classis dringt aan op verzachting van het telkens voorkomende woordje »bedingen" en waarschuwt tegen te hooge opvoering van het peil der examina, vooral met het oog op bejaarde studenten.

b. De Classis adviseert uit het door curatoren voorgestelde reglement voor het gymnasium te doen vervallen artikel 14 als zijnde in strijd met artikel 1 en heeft verder geen principieel bezwaar tegen dit concept, latende het aan de prudentie der Generale Synode het in het rapport voorgestelde met de Concept-regeling in overeenstemming te brengen.

c. De Classis acht een nauwer verband tusschen de kerken en de Vrije Universiteit in haar geheel, hoewel nu waarschijnlijk niet te verkrijgen, in het vervolg wenschelijk, terwijl zij zich wel vinden kan in het Concept-contract, rakende het verband tusschen de kerk en de Theologische faculteit.

Classis Kollum, 28 Mei '96 te Buitenpost.

In zake het rapport tot het brengen van meerdere eenheid in de opleiding en examinatie van dienaren des Woords, in verband met het voorstel van curatoren, spreekt de vergadering uit, zich wel te kunnen vereenigen met de door curatoren voorgestelde splitsing der litterarische en theologische opleiding aan de Theologische School, ofschoon sommige kerken bezwaren hebben tegen Art. 14 van het Reglement voor de litterarische, en Art. 11 van de theologische opleiding. Voorgesteld wordt, doch zonder dat de meerderheid zich daarin vinden kon, in Art. 14 voornoemd in te lassen »zonder dat dit verandering brengt in den gang van het onderwijs." en Art. 11 voornoemd na »het college van Hoogleeraars heeft," in te voegen de woorden: »in samenwerking telkens met twee Curatoren". Wat betreft het punt: de regeling van de gelijkmaking van studie en examina aan de Theologische School en Vrije Universiteit adviseert de Classis de meerdere vergaderingen niet in te gaan op het formeele en materieele van de